

Nemškim 42, na južnim Nemškim 40, na Laškim 31, na Avstrijskim 12. Iz tega se vidi, de je Angležka dežela obertniška (rokodelska) dežela, Avstrijsko cesarstvo pa poljedelska dežela. Zató ima pa tudi Angležka dežela nar imenitniši fabrike, in angležko blago je fabrikantom družih dežel v izgled. Ravno zató, kér ima Angležka dežela toliko rokodelcov, ima pa tudi zraven mogočnih bogatinov tudi nar več revežev, in če bi ji kadaj utegnila kupčija v druge dežele spodletéti, bo revšina na Angležkim strašno velika. Avstrija stoji na nar terdniši podlagi — zemljiše je stanovitno premoženje.

Jezična igračica. ¹⁾

Če po kraško šrajati želiš,
Tak udaraj z glasam korenike;
Šč zgovaraj, kakor se učiš.

Šprah obeli šaldo z ma in pej ²⁾
U pej šrajaj, kakor ū, visoko;
Kader pride é pej reci ej.
Z druž'mi glasniki ne hod' globoko.

G pred i ko s, in h ko š
Šiša, zato rečemo mi druž'i:
K pred i in ū iz u ko tje;
In to prav dopade Kraški Muzi.

Verz' v stopnjah mérjenja ³⁾ tudi preč
Krajnsko bolj in nar bolj in po lasko
Stavi namest tega: več, naj več.
Več in naj več bēster, to je kraško.

Starše 'n časti vredne z glagolam ⁴⁾
Glavnim, namest iménam vikaj;
Z drugim nej te ne bo zato sram,
Jih besedami brez straha tikaj.

Stav' pred konec ta in te terd s
V glagolskim' dvo - ino višebroju,
Ma velevniga ne rajtaj les,
Tak' postavim: delasta v znoju.

Ma se tud' še moraste učít'
Besedi, k so samo tukej znane,
Kterih pej doma ni zadobit'
Prosimo na posod' Benečane.

Jaka.

Mala slovenska stran s zlo razločnim jezikom.

Unstran Verhuike je kos zemlje, ki obseže Borovniško, Presersko in en del Ižanske fare, kjer je beseda od soseskine toliko razločena, de ljudje iz drugih bližnjih krajev ondašnih prebivavcov ne morejo vselej razumeti; zakaj razun posebniga zavijanja imajo za veliko reči druge iména. Sosedje jih s posebnim iménam kličejo, ktero kaže njih poprejšnji revni stan, jim pa zdaj celò ni v sramoto, kér po svoji pridnosti namesti lesenih čevljev ali cokel nosijo usnjate; pravijo jim namreč coklarji. Nekatere besede damo tukej v pokušnjo, kdor je bliže tam, jih bo več znal; morebiti

¹⁾ Ta pesmica je vzeta iz prijateljskiga dopisa gospoda J. V., ko je še v Gročani bil.

²⁾ Die Sprache wūrte heftig mit ma und pej. — Šprah »Sprache« ni ženskiga spòla, na priliko: vsaka dežela jéma svoj šprah. — Obéliti, zabéliti. — Šaldo heftig na priliko: ga je šaldo tepel.

³⁾ Vergleichungsstafel po Vodniku.

⁴⁾ Tak slišimo v starih narodskih pesmih, postavim:

Vi ste mi kriva bla,
De sim jez žalostna i. t. d.

bi se mársiktera neznana slovenska beseda vmes našla. Takó pravijo: rezavec, razmetavec za ženitniskiga starašina, derséla za družico, kaból za škač, zmuznik za posteliše ali špampet, vernéle za vrata ali leso pri vertu, triba za zvezan kozo (Doppelharfe); katerujáč za cajno, korbico; in še dosti družiga.

Podlipski.

Novičar iz Ljubljane.

Légar (Thyphus) še zmiraj pri nas, posebno med vojaki, hudo razsaja; v priméri bolnikov jih pa vunder veliko ne umerje. — Ravno ta vročinska bolezn, ki je tudi med vojaki v Postojni huda, je vzéla ondi kresijskiga dohtarja, Dr. De Krinisa; Dr. Vesel je hudo zbolel. — Tudi 5. bataljon našiga domačiga regimenta je prišel iz Ogerskiga domú. — Ob novim létu se bo z dovoljenjem kupčijskiga ministra vsaki dan pošni voz (Malewagen) med Postojno in Reko vozil, in tako stopi Reka in Horvaško primorje z Ljubljano, Gradcam, Dunajem i. t. d. v nar bližniši dotiko. — V izdajevanji Ljubljanskih časopisov se bojo ob novim létu nekatere spremembe zgodile. „Novice“, „Zgodnja Danica“, „Vedež“ ostanejo, kakor so bili. „Slovenja“ bo namest po celi pôli, vsakiteden dvakrat po pól poli izhajala, zató bo pa tudi z nižjim kupam mnogim vošilam vstregla. Nemški cerkveni časopis z doklado „Zeit und Ewigkeit“ bo jenjal. Kaj bo „Pravi Slovenec“ počél, še ne vémo. Na novo bo vladarstvo izdajalo vladni list v slovenskim jeziku dvakrat v tednu; „Laibacher Zeitung“ bo pa mende nemški vladni ostal. — Sliši se, de bo zasluženi bivši vodja gimnazijalnih šol, gosp. Rebič za svoje večlétne zasluge veliko zlato svetinjjo od Cesarja dobil. — Bivši poslanec deržavniga zbora gosp. Šuselka je bil pretečeni teden s svojo ženo v Ljubljani. Ona je večkrat v gledišu igrala in zlo dopadla; pri poslednji igri je tudi slovensko pesmico „Bravci! veseli vsi“ takó lepo péla, de so ji glasi dopadajenja donéli od vsih strani silno polniga plediša. Mož in žena bosta s prijazno sprejembo v Ljubljani gotovo zadovoljna. — Prihodnjo saboto bo gospodična Vesel, ki nas je že večkrat s slovenskimi poezijami razveselila, iz „Divice Orleanske“ Koseskiga krasni samogovor 4. djanja v orožni obleki junaške „Divice“ deklamirala; igrali bojo ta večer tudi igro, ki jo je Ban Jelačić v nemškem jeziku spisal, ko še ni z vojsko, ampak z poezijo opravi imel. Ban Jelačić in Koseski — dva slovanska pesnika na en večer bosta gotovo močno vabilo v glediše ta večer! —

Novičar iz mnogih krajev.

Cesar Franc Jožef so nastopili vladu avstrijskiga cesarstva 2. dan grudna lanjskiga léta; oblétnico tega nastopa praznovati, so vstvarili 2. dan t. l. nov red (Orden), ki se imenuje Franc-Jožefov red, in kateriga zamore vsakdo zadobiti, naj bo kakoršniga koli stanú in kakoršne koli vére, če si je le za vladu ali za domovino, naj bo v vojski, ali v mirnim trudu za povzdigo ljudske omike, kmetijstva, obertnijstva i. t. d. posebno zasluženje pridobil. Zató pa ta red tudi ni z nobenimi prednostmi za naslednike počasteniga sklenjen, in veljá le zasluženu samimu, — in to je práv! — Agramerica piše, de bojo Cesar v Terst, Milano, Dalmacijo in Zagreb šli; na Dunaji se od tega potovanja — sedaj pozimi — še nič ne vé. — Ban Jelačić je še zmirej na Dunaji; uni dan je bil več ur pri Cesarju; tudi ministerstva predsednik in vojni minister sta bila pričijoča. — Minister notranjih oprav je ukazal, de učiteljski pomočniki (Schulgehülfen), ki so z dekretam v službi, imajo vojašine

prosti biti. — Za nove kmetijske šole po deželi se bojo povsod práv po domače pisane šolske bukve kmetijstva potrebovale; ministerstvo kmetijstva je tedaj postavilo 200 cekinov tistimu v darilo, ki bo take bukve spisal, de jih bo komisija kmečki mladosti primerjene poterdila. Rokopis téh bukev zna v nemškem, slovanskim, laškim ali madžarskim pisan biti; tode slovanskimu, laškemu ali madžarskimu mora nemška prestava pridjana biti. — Sčasama hočejo vés papirnati drobni denar po 6 in 10 kraje. nazaj potegniti in ga s srebernim in bakrenim drobižem zmenjati; zato je od časa do časa srečkanje (lozanje) na Dunaji, pri katerim se vselej ena cerka tega papirnatiga denarja vzdigne, in vsi tisti bankovčki, ki so z vzdignjeno čerko zaznamovani, se zamorejo ali pri poglavni Dunajski kasi ali pri družih cesarskih kasah po deželi, ki so zato postavljene, v sreberni ali bakreni drobiž zmenjati. Pri zadnjim srečkanji je bila čerka **B** za bankovčke po 10 kraje. vzdignjena. Kdor ima tedaj papirnaté desetice s čerko **B**, jih zamore pri imenovanih kasah zmenjati. — Naše nove sreberne šestice, ki imajo napis léta 1849, nimajo ne na Saksonskim, ne na Prajsovskim ne na Bavarskim postavne cene, in se tudi pri ondašnjih očitnih kasah ne jemljejo; nam jih bo tedaj saj v naših deželah kaj ostalo, zakaj gotovo je, de tudi za tó pri nas ni nič srebra viditi, kér so ga neizrečeno veliko v ptuje dežele izpeljali. Naš sreberni denar, ki je bil že v samim srebru toliko vreden, kolikor je veljal, so prelivali v ptuji denar; pri sedanjih šestihah se pa ta prememba ne izplača. — V Lincu so zasačili dva človeka (eden je bil študent), ki sta bankovce po goldinarji ponarejála, pa ne celih, ampak le zgornjo levo četert ali fliko, kakor jo naši kmetje imenujejo. — Dunajska mestna srenja ima namén, davk za psè in take konje vpeljati, ki jih ljudje ne za potrebo, ampak za samo veselje imajo; za 1 psa misli 5 gold. davka na léto postaviti. — Bivšiga deržavniga poslanca Dr. Fišhofa, od kteriga so lani tudi „Novice“ včasih kaj spomnile, in ki je bil obdolžen, de je b. l. Dunajskiga punta kriv, so izpustili unidan iz ječe, v kteri so ga 9 mescov zavolj preiskovanja njegoviga obdolženja zapertiga imeli. Spoznan je nedolžen. — Tiste čolne, ki so unidan na Donavi po nagli zmerzlini zamerznili, ne morejo zdej drugač iz ledú spraviti, kakor de jih morajo popolnoma razbiti in razklati, in les prodati. Tudi živež, s kterim so bili obloženi, morajo skorej po nič prodati. — Pod Dunajem na Ogerskim blizo Švehata so našli te dni eniga mladiga Kočevarja pod milim nebam zmerznjeniga, kterim na Dunaji „Krainerbub“ pravijo. — Zunej Dunaja (Tabor) je unidan neka fabrika, ki železne mašine izdeljuje, do dna pogoréla; okoli 300 delavcov je prišlo ob njih zaslužek! — Na Goriškim in Istrijskim je kolera popolnoma jenjala. Na Goriškim se je bolezn v 57 srenjah pokazala, 826 ljudi napadla, 353 umorila; na Istrijskim je rezsajala v 51 srenjah, 1391 ljudi napadla, 563 pa umorila. Tako hudo pa, kakor je v Terstu bila, ni bila letas nikjer. — Na Ogerskim se vsak dan več sliši od tatvin in roparij, in scer tako, de so mogli v Peštanski stolici 5 sodnic, v Granski 3, in še v dveh družih stolicah po troje sodnic napraviti, ki vjete roparje po nagli sodbi (Standrecht) sodijo. — 13 regimentov bo nova žandarmerija znésla, ki se bo po celim cesarstvu napravila; na Ogersko pridejo 4 regimenti, na Gališko in Šlezijo 2, scer pa povsod po 1 regiment; za Koroško, Krajnsko in Lombarsko-Beneško prideta 2 regimenta. — Ni res, kar so nekteri časopisi oznanili, de se je naša armada, ki na Česki meji proti Nemškim stoji, že v Saksonsko premaknila; toliko

pa je gotovo, de je povelje dobila, de ima pripravljena biti, če bi treba bilo, naglo se na pot podati. — Nadvojvoda Janez še ne bo Frankobroda zapustil, ker ste si Avstrijska in Prajsovska vlada — kakor se bére — v nemških zadevah še zlo navskriž. Narodni nemški zbor v Erfurtu, kteriga je Prajsovska vlada dovolila, zna nove zmešnjave vžgati. — Angležka vlada je ukazala svojim vojnim barkam, de naj se iz Dardanil pomaknejo v Malto nazaj; iz tega se sme soditi, de se bo Turška razpartija morebiti z lepo poravnala. — Sveti Oče papež se še vedno noče v Rim nazaj podati, ker nestanovitnosti Francozke vlade in politike ne zaupa. Francozka vlada ne vé, kaj bi z Rimam počela; kakor Samson je vrata tega mesta izsnela, s kterimi zdej ne vé ne naprej ne nazaj. Nar boljši bi mende bilo, ko bi Francozje Rimsko deželo berž ko berž zapustili, kjer si niso nobene slave pridobili, in de bi drugim perpustili obravno Rimskih zmešnjav. — Podestá Milanski je bil unidan pri maršalu Radeckitu, in mu je nasvetoval, de naj bi zdej, ko je povsod mir, tudi Laških mest obséje (Belagerungszustand) osvobodil. Radecki mu je na to odgovoril: „Žal mi je, de Vaših vošil ne morem spolniti; mir še ni tako vterjen, kakor Vi mislite; in berž ko ne, bomo mogli prihodnjo spomlad Sardinice obiskati. — Agramerica piše, de bo sedanji k. komisár Izidor Nikolic vojvodni namestnik za Serbijo izvoljen.“

Kratkočasnica.

Nek plemenitaž je povabil večkrat nekiga stariga pa vedno dobrovoljniga šolmajstra h kosilu, ki je rad vince pil. Šolmajster je hotel vselej zraven vina veliko flaško vode imeti, čeravno ni nikdar vina z vodo mešal. Plemenitaž ga vpraša, zakaj de hoče vselej vode imeti, kér je vunder nikdar ne pokusi? Šolmajster mu odgovori: Nikar mi nezamerite, de vas tudi jez vprašam: zakaj de imate vedno sabljo okoli sebe opasano, kér se je tudi nikdar ne poslužite? „Jez imam sabljo zató pri sebi, de se ž njo branim, ako bi mi kdo kaj žaliga storiti utegnil — mu odgovori plemenitaž. „Lejte, prijatelj, ravno zatega voljo imam tudi jez zmirej vodo zraven vina pripravljeno, če bi mi vino kaj preveč nadlegovati hotlo, de se ž njo zoper vino branim; kér pa vidim, de mi vino nikdar nič hudiga ne stori, ga pa tudi jez z vodo ne dražim.“

Prošnja.

Práv ljubo bi mi bilo za slovenski besednik zvediti: kaj se pravi beseda »skutnik«. Zraven bi pa ta beseda práv razložena tudi v dogodovšini utegnila eno reč za vse Slovane obsvetiti. Jez nekoliko vém, kaj hoče reči, pa ne práv na tanjko. Na Pivki, morebiti tudi okoli Oblok utegne znana biti, večkrat sim jo slišal, pa ne vém práv: ali samo na Pivki ali tudi drugot? S to besedo pa ni zmeniti »skutnik«, kar kaj družiga pomeni. Če jo kdo vé, prosim naj jo oznanijo »Novicah.«

Današnjimu listu je pridjan 46. dokladni list.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani		V Krajnji	
	7. grudna.		3. grudna.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	2	19	2	18
1 » » banaške	2	20	2	24
1 » Turšice	1	26	1	37
1 » Soršice	—	—	1	57
1 » Rēži	—	—	1	30
1 » Ječmena	—	—	—	—
1 » Prosa	1	4	1	12
1 » Ajde	1	13	1	10
1 » Ovs	—	54	—	50